

СЕКЦІЯ 2

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 330.3

Абрамова М.В.

аспірант кафедри маркетингу, управління та економіки підприємства
Національної академії управління,
науковий співробітник
Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБҐРУНТУВАННЯ ПОНЯТТЯ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Стаття присвячена аналізу теоретичних аспектів визначення поняття воєнно-економічної безпеки. Дослідження складових елементів та меж впливу економічної та воєнної безпеки дозволяє визначити такий їх інтегрований елемент, як воєнно-економічна безпека, що потребує додаткового дослідження, особливо у світлі останніх подій.

Ключові слова: економічна безпека, воєнна безпека, воєнно-економічна безпека.

Абрамова М.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБОСНОВАНИЯ ПОНЯТИЯ ВОЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

Статья посвящена анализу теоретических аспектов определения понятия военно-экономической безопасности. Исследование составляющих элементов и границ влияния экономической и военной безопасности позволяет определить такой их интегрированный элемент, как военно-экономическая составляющая, требующий дополнительного исследования, особенно в свете последних событий.

Ключевые слова: экономическая безопасность, военная безопасность, военно-экономическая безопасность.

Abramova M.V. THEORY OF JUSTIFICATION OF THE MILITARY-ECONOMIC SECURITY CONCEPT

This article analyzes the theoretical aspects of the military-economic security definition. Research constituents and limits the impact of economic and military security to determine their integrated element such as a military and economic security, which requires additional research especially in light of recent events.

Keywords: economic security, military security, military and economic security.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Воєнна та економічна безпека є невід'ємними складовими національної безпеки будь-якої держави. У той час коли воєнна сила продовжує залишатися визначальним елементом спроможності країни відстоювати свої життєво важливі національні інтереси, забезпечення необхідного рівня воєнної безпеки гарантує суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність держави від посягань із застосуванням воєнної сили [1], а економічна безпека є фундаментом національної безпеки. Саме за умови стійкого розвитку економіки можливе розв'язання усіх інших завдань забезпечення національної безпеки. З іншого боку, справжня економічна безпека існує лише в умовах надійного захисту національних інтересів України від будь-якого силового тиску та зазіхань із застосуванням воєнної сили. Тому серед головних передумов національної безпеки України її воєнну безпеку варто розглядати поряд з економічною, а за певних обставин воєнна безпека може набувати пріоритетного значення.

При цьому під воєнною безпекою нині розуміють стан захищеності національних інтересів, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності держави від посягань із застосуванням воєнної сили [1] від воєнних загроз [2], а під економічною – стан національної економіки, що дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз [3] і здатний задовольняти потреби сім'ї, особи, суспільства, держави.

Тобто сьогодні визначене поняття економічної безпеки обходить вирішення проблеми щодо забезпечення економічних потреб воєнної організації держави [4], у тому числі й оборонно-промислового комплексу [5] для її утримання та стійкого розвитку. А поняття воєнної безпеки нині є взагалі відсутнім на законодавчому рівні. Оскільки забезпечення воєнної безпеки держави неможливе без належного фінансування її потреб, а захист від внутрішніх та зовнішніх загроз, захист економічної безпеки – без втручання воєнної сили (Збройних Сил), постає необхідність у визначенні такого нового поняття, як воєнно-економічна безпека держави.

Даний вид національної безпеки повинен охоплювати завдання національного господарства щодо задоволення таких потреб, як забезпечення надійності та стійкості функціонування воєнного сектора економіки, його здатності здійснювати розвиток науково-технічних можливостей за мінімізацією витрат та забезпечення можливостей для відновлення оборонно-промислового комплексу за рахунок власних ресурсів.

Отже, воєнно-економічна безпека має свій власний зміст, систему внутрішніх показників, порогові значення та критерії. Тобто проблема постає не тільки через відсутність у досліджуваних матеріалах визначених складових та завдань воєнно-економічної безпеки України, а й власне її поняття на законодавчому рівні, що й зумовлює актуальність статті.

Аналіз останніх досліджень, публікацій та низки документів. Конституція України визначає найважливішими функціями держави захист суверенітету

й територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки [6]. Тобто економічна безпека держави є однією із головних складових національної безпеки України.

Відповідно до створеної Методики розрахунку рівня економічної безпеки України було визначено роль економічної безпеки України як головної складової національної безпеки та її зміст [3].

Разом з тим, відповідно до наукових доробків сучасних вчених, їхню думку про поняття економічної безпеки не можна визнати одностайною [7-17], більше того, абсолютно не окреслено також категорію, що поглинає собою зміст об'єкта адміністративно-правового регулювання під час реалізації державної функції, обумовленої потребами економічної безпеки.

Проблеми визначення воєнної безпеки та об'єкту дослідження правознавців, політологів та військових Б.П. Андрусяка, В.М. Антонця, Ю.І. Бута, В.Б. Вагапова, А.С. Гриценка, О.І. Затиная, М.І. Карпенка, В.С. Картавцева, С.В. Ківалова, Б.А. Кормича, Д.І. Куца, Е.М. Лисицина, С.М. Нечхаєва, Ю.М. Оборотова, М.П. Орзіха, В.Ф. Погорілка, Б.Л. Пережняка, В.Г. Радецького, І.С. Руснака, А.І. Семенченка, Ю.М. Тодики та ін.

Хоча в Україні проводиться значна робота щодо забезпечення функціонування ефективної системи гарантування воєнної безпеки, здатної адекватно реагувати на сучасні загрози і виклики, однак у досліджених матеріалах на законодавчому рівні досі відсутнє повноцінне визначення цього поняття

як такого (останнє визначення поняття воєнної безпеки було зазначено у Воєнній доктрині редакції 2007 року).

У наукових дослідженнях В.Ю. Богдановича, А.І. Семенченка підкреслюються асинхронність та відсутність системності, необхідної скоординованості дій у визначенні поняття воєнної безпеки та її складових елементів, недостатня наукова обґрунтованість механізмів державного управління у цій сфері та недосконалість чинного методичного та інформаційно-аналітичного забезпечення [18].

У теоретичному аспекті проблемним питанням визначення воєнно-економічної безпеки держави в Україні почали приділяти увагу не так давно. Результати досліджень містяться у багатьох працях вітчизняних науковців. Серед них особливо важливе значення мають роботи В.І. Мунтіяна [9], В.Т. Шлемка, І.Ф. Бінька [29], В.Й. Ольшевського [20]. А у Російській Федерації засновником визначення окремого поняття воєнно-економічної безпеки є А.І. Пожаров [21]. У його роботах викладено концептуальні засади воєнно-економічної безпеки.

Тому метою статті є аналіз понятійних апаратів воєнної і економічної безпеки та обґрунтування поняття воєнно-економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. З огляду на залежність оборонної сфери від цивільної, воєнно-економічного потенціалу від економічного, воєнно-економічна безпека не може розглядатися як сума воєнної та економічної безпеки, оскільки за сприятливих умов економічної безпеки не можна забезпечити

Таблиця 1

Поняття економічної безпеки держави

Автор	Визначення
Російська академія ім. Плеханова	Це є стан, в якому народ (через державу) може суверенно, без втручання і тиску ззовні, визначити шляхи і форми свого економічного розвитку [7].
В.М. Мунтіян	Це загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на постійний і стабільний розвиток економіки держави, що включає механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам [8].
Л. Абалкін	Це сукупність умов і чинників, які забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, спроможність до постійного оновлення та самовдосконалення [9].
А. Архіпов, А. Городецький, Б. Михайлов	Це спроможність економіки забезпечити ефективне задоволення суспільних потреб на національному та міжнародному рівнях [10].
С. Лижкін, А. Свиначенко	Це стан можливості й готовності економіки забезпечувати стійкість економічного стану особи, соціально-економічну, воєнно-політичну стабільність суспільства і держави в умовах внутрішніх та зовнішніх загроз і впливів [11].
Г. Пастернак-Таранушенко	Це стан держави, за якого вона забезпечена можливістю створення, розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку в майбутньому та в зростанні добробуту її мешканців [12].
Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	Це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання [13].
М.М. Єрмошенко	Це такий стан економічного механізму країни, який характеризується збалансованістю і стійкістю до негативного впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, його здатністю забезпечувати на основі реалізації національних економічних інтересів сталий і ефективний розвиток вітчизняної економіки і соціальної сфери [14].
Державна стратегія РФ	Це можливість і готовність економіки забезпечити гідні умови життя та розвитку особистості, соціально-економічну та військово-політичну стабільність суспільства і держави, протистояти впливу внутрішніх та зовнішніх загроз [15].
Г.О. Пухтаєвич	Це такий стан національної економіки, при якому забезпечуються захист національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до розвитку і захищеність життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави [16].
З.С. Варналій, Д.Д. Буркальцева, О.С. Наєнко	Це загальнонаціональний комплекс заходів, спрямований на сталий розвиток і вдосконалення її економіки, котрий обов'язково включає механізм протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам або ризикам, часто супутнім діяльності держави як суб'єкта фінансових відносин [17].
Методика розрахунку рівня економічної безпеки України	Це такий стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави [3].

повноцінну воєнну безпеку, якщо не буде створено воєнну економіку.

Оскільки воєнно-економічна безпека пов'язана як з воєнною, так і з економічною безпекою, потрібно розглянути межі дії кожної.

У «Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України» [3] зазначено, що економічна безпека – «це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз...». Тому є недостатньо зрозумілим, яким чином провадження економічної безпеки може забезпечити захист, наприклад, кордонів та національних інтересів держави. Сучасні тлумачення поняття економічної безпеки не є однотайними (табл. 1).

На думку І.А. Білоусової [22], найбільш виваженим є визначення економічної безпеки держави як загальнонаціонального комплексу заходів та механізмів протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам економічного характеру, використання якого дає змогу досягнути і підтримувати стабільний розвиток економіки держави.

Тобто виникає необхідність розглядати питання забезпечення економічної безпеки, яка повинна здійснювати захист національних інтересів в економіко-кредитно-фінансових сферах та протидіяти глобальним викликам світової економіки та впливу транснаціональних корпорацій [23].

Воєнна безпека є одним із основних компонентів, що характеризує, у першу чергу, зовнішній аспект

національної безпеки держави, забезпечення якої покликані здійснювати Збройні Сили.

О.Ф. Белов, С.М. Нечхаєв з цього приводу слушно зазначають, що воєнна безпека є однією з головних умов становлення та розвитку будь-якої демократичної держави, а її зміцнення – першочерговим завданням державної влади [24].

Нині така правова категорія, як воєнна безпека, не має теоретичного обґрунтування в жодному дослідженому документі (табл. 2).

У свою чергу економічна система держави забезпечує життєдіяльність (фінансування) інших підсистем національної системи держави, зокрема оборонної.

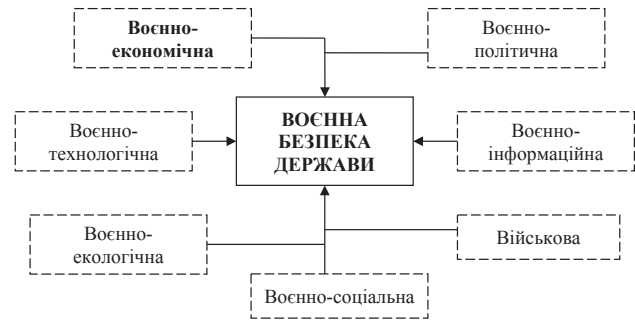

Рис. 1. Складові воєнної безпеки держави

Таблиця 2

Поняття воєнної безпеки держави

Автор	Визначення
О.І. Погібко	Це стан правових норм, які дозволяють: шляхом проведення політики безпеки стримувати і послідовно знижувати рівень воєнної загрози і воєнної небезпеки застосування збройної сили проти держави; при виникненні воєнного конфлікту – відбити агресію та виключити або максимально обмежити деструктивний прояв збройної сили всередині держави [25].
Воєнна доктрина України, редакція від 2009 року (нині не дійсна)	Це стан захищеності національних інтересів, її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності від посягань із застосуванням воєнної сили, складова національної безпеки України [26].
В.О. Ананьїн, О.О. Пучков	Це сукупність гарантій суверенітету, територіальної цілісності країни і захисту її життєво важливих інтересів за допомогою воєнної сили [27].
Тлумачний словник нормативно-правових та наукових термінів і визначень	Це наукова категорія, складова національної безпеки, яка визначає стан захищеності національних інтересів, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності держави від посягань із застосуванням воєнної сили [1].
В.Ю. Богданович	Це стан правових норм, які дозволяють: шляхом проведення політики безпеки стримувати і послідовно знижувати рівень воєнної загрози і воєнної небезпеки застосування збройної сили проти держави; у разі виникнення воєнного конфлікту — відбити агресію та виключити або максимально обмежити деструктивний вплив збройної сили всередині держави [28].
Паспорт спеціальності 21.02.01 «воєнна безпека держави»	Галузь науки, яка вивчає проблеми теорії і практики захисту національних інтересів, національних цінностей держави від воєнних загроз [29].
А.І. Пожаров	Це вид послуги, що надає держава, – за допомогою відповідних структур, передусім ЗС України [30].
М.І. Абдурахманов	Захищеність особистості, суспільства і держави від воєнних загроз, стан, при якому ймовірність війни зводиться до мінімуму внаслідок відсутності спонукальних мотивів до застосування воєнної сили та умов, що потребують відновлення балансу сил, а також унаслідок здійснення заходів щодо недопущення воєнної загрози [31].

Таблиця 3

Складові економічної безпеки

Автор	Складові
В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько	Внутрішні складові економічної безпеки (сировинно-ресурсна безпека, енергетична безпека, фінансова безпека, воєнно-економічна безпека , технологічна безпека, продовольча безпека, соціальний аспект, демографічний аспект, екологічний аспект) [19].
«Бізнес-школа» Интел-синтез»	Сировинно-ресурсна, енергетична, фінансова, безпека фінансово-кредитної сфери, воєнно-економічна , технологічна, аграрна, демографічна, екологічна, промислово-технологічна, соціальна, продовольча, приватизаційна, зовнішньоекономічна [32].
В.М. Мунтіян	Внутрішні складові економічної безпеки (сировинно-ресурсна, енергетична, фінансова, воєнно-економічна безпека , інформаційна, технологічна, продовольча, соціальна, демографічна, екологічна, тіньова). Зовнішньоекономічна безпека (зовнішньоекономічна політика держави, експортна та імпортна безпеки) [8].

Таблиця 4

Поняття воєнно-економічної безпеки держави

Автор	Визначення воєнно-економічної безпеки
В.І. Ольшевський	Це можливість і готовність держави забезпечити економічні, соціальні, науково-технологічні та інформаційні умови розвитку воєнно-економічного потенціалу на такому рівні, що гарантував би воєнну безпеку держави [34].
В.І. Мунтіян	Характеризується можливістю та готовністю держави забезпечувати економічні, соціальні, науково-технологічні й інформаційні умови розвитку ВЕ потенціалу на такому рівні, що гарантував би воєнну безпеку держави, а отже здатністю ВПК гарантувати задоволення ВЕ потреб на рівні національної оборонної достатності [8].
Д.О. Гордієнко	Стан захищеності національного господарства від зовнішніх і внутрішніх загроз, при якому воно здатне задовольняти економічні потреби воєнної організації для будівництва, утримання та сталого розвитку [35].
А.І. Пожаров	Здатність військової економіки стійко підтримувати необхідну військову міць і реалізовувати воєнно-економічний потенціал в міру і терміни, що передбачаються воєнною доктриною держави [36].
В. П. Корсунь	Стан національного господарства, за якого має місце достатній розвиток і збереження науково-виробничого потенціалу воєнної економіки, що забезпечує матеріально-технічне оснащення збройних сил [37].
О.М. Олійник	Характеризує ступінь реалізації національних інтересів України у воєнно-економічній сфері в умовах впливу внутрішніх та зовнішніх загроз мирного часу та гарантування сталого функціонування воєнної економіки в період збройного протистояння [38].

Деякі вчені виділяють воєнно-економічну безпеку як одну зі складових економічної безпеки (табл. 3).

Остаточного визначення складових елементів воєнної безпеки (в досліджених документах) на сьогодні також немає. Хоча провідними вченими Національного університету оборони України була здійснена спроба виділення її складових [33], наведених на рисунку 1.

Питання остаточного визначення поняття та структури національної безпеки набувають особливої актуальності для країн, які перебувають у стані трансформаційної кризи, що зараз спостерігається і в Україні.

Виходячи з того факту, що від стану економічного і воєнно-економічного потенціалу залежать обороноздатність держави, стан її воєнної сфери, варто вважати за необхідне постійно підтримувати воєнно-економічну безпеку.

Тому деякі дослідники намагаються виокремити дану правову категорію та визначити межі її впливу (табл. 4).

Таким чином, на сучасному етапі розвитку держави є доцільним виокремлення поняття та визначення меж дії воєнно-економічної безпеки, але не у системі економічної або воєнної безпеки, а як їх інтегрованого елемента у складі національної безпеки. Тобто воєнно-економічна безпека може бути представлена як здатність воєнної економіки підтримувати воєнну могутність держави та реалізувати воєнно-економічний потенціал в обсягах та термінах, передбачених керівними документами держави, а також як стан національного господарства, за якого забезпечується достатній розвиток та збереження науково-виробничого потенціалу воєнної економіки, що забезпечує матеріально-технічне оснащення Збройних Сил.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз теоретичних аспектів визначення економічної та воєнної безпеки держави на основі порівняння їхніх понятійних апаратів та меж їхнього впливу надав можливість стверджувати: по-перше, нині відсутні поняття воєнної безпеки на законодавчому рівні (останнє її визначення було наведене у Воєнній доктрині редакції 2007 року) та чітко визначених її складових елементів; по-друге, має місце нечітка окресленість меж впливу економічної безпеки: від забезпечення стійкості до внутрішніх та зовнішніх загроз до забезпечення здатності задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави

завдяки захисту національної економіки; по-третє, не враховані потужності воєнної економіки, зокрема й оборонно-промислового комплексу, ані в понятійному апараті, ані в «Методиці визначення економічної безпеки».

Тому виникає необхідність виокремлення такої нової інтегрованої категорії, як воєнно-економічна безпека, у складі національної безпеки. До її змісту можна віднести: здатність національного господарства задовольняти головні воєнні потреби, у тому числі потреби Збройних Сил, за рахунок власного фінансування, забезпечення надійності та стійкості функціонування воєнного сектора економіки, здатність воєнної економіки розвивати науково-технічні можливості таким чином, щоб задовольняти поточні та майбутні воєнно-економічні потреби власним коштом за мінімальних витрат, забезпечення можливостей для розгортання воєнного виробництва та створення закритих циклів виробництва.

Подальших досліджень потребують виокремлення структурних елементів воєнно-економічної безпеки України, визначення системи її показників, порогових значень та критеріїв.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Саганюк Ф.В. Воєнна безпека і оборона України. Тлумачний словник нормативно-правових та наукових термінів і визначень [Текст] / Ф.В. Саганюк // Національний науково-дослідний центр оборонних технологій і воєнної безпеки України. – К., 2007. – 750 с.
- Семенченко А.И. Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности государства в военной сфере : монография [Текст] / А.И. Семенченко. – К. : Основа, 2006. – 296 с.
- Методика розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] Мін. екон. України [увед. 02.03.2007]. – Режим доступу : <http://ua-info.biz/legal/basejw/ua-qmtipe/index.htm>.
- Україна. Закон. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
- Україна. Закон. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
- Україна. Конституція України [прийнята 28.06.1996] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
- Основи економічної безпеки (державна, регіон, підприємство, особа) [Текст] // за ред. Є. Анісова. – М. : ЗАТ «Бізнес-школа» Інтел-Синтез», 1997. – С. 288.
- Мунтіян В.І. Економічна безпека України [Текст] : монографія / В.І. Мунтіян. – К. : Вид-во КВІЦ, 1999. – 464 с.

9. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение [Текст] / Л. Абалкин // Вопр. экономики. – 1994. – № 12. – С. 12-18.
10. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения [Текст] / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // Вопр. экономики. – 1994. – № 12. – С. 28-36.
11. Лышкин С. Развитие экономики России и ее реструктуризация как гарантия экономической безопасности [Текст] / С. Лышкин, А. Свиначенко // Вопросы экономики. – 1994. – № 12.
12. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави [Текст] / Г. Пастернак-Таранушенко // за ред. Б. Кравченка. – К. : Ін-т державного управління і самоврядування при Кабінеті Міністрів України, 1994. – 140 с.
13. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] : Мін. екон. розв. і торг. України [від 29.10.2013 № 1277]. – Режим доступу : http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.
14. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення [Текст] / М.М. Єрмошенко. – К. : Нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.
15. Російська Федерація. Государственная стратегия в области обеспечения экономической безопасности Российской Федерации [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scf.gov.ru/documents/23.html>.
16. Пухтаевич Г.О. Аналіз національної економіки [Текст] : навч. посіб. / Г.О. Пухтаевич // Київський національний економічний ун-т. – К. : КНЕУ, 2005. – 254 с.
17. Варналій З.С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення [Текст] : монографія / З.С. Варналій, Д.Д. Буркальцева, О.С. Наєнко ; за заг. ред. проф. З.С. Варналія. – К. : Знання України, 2011. – 299 с.
18. Богданович В.Ю. Підхід до розробки теоретичних засад стратегічного планування у сфері державного управління забезпечення національної безпеки держави [Текст] / В.Ю. Богданович, А.І. Семенченко // Стратегічна панорама. 2006. – № 3. – С. 15-24.
19. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення [Текст] / В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.
20. Ольшевський В.Й. Воєнно-економічна безпека: теорія і практика [Текст] / В.Й. Ольшевський // Наука і оборона. – 1999. – № 3. – С. 36-41.
21. Пожаров А.И. Показатели и критерии военно-экономической безопасности [Текст] / А.И. Пожаров // Военная мысль. – 2000. – № 6. – С. 26-34.
22. Белоусова І.А. Економічна безпека як стратегічна складова національної безпеки України [Текст] / І.А. Белоусова // Економічний часопис XXI. – 2010. – № 5(6). – С. 14-17.
23. Правове регулювання економічної безпеки України в умовах Євроінтеграції [Текст] : зб. наук. пр. Всеукраїнської науково-технічної конференції МВС України. – Х. : ХНУ ВП, 2013. – С. 81.
24. Белов О.Ф. До питання розроблення Стратегії воєнної безпеки [Текст] / О.Ф. Белов, С.М. Нечхаєв // Наука і оборона. – 2007. – № 2. – С. 3-7.
25. Погібо О.І. Нормативно-правові питання розвитку системи забезпечення воєнної безпеки – складової національної безпеки і оборони України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1463/23/>.
26. Україна. Указ. Про Воєнну доктрину України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/648/2004/ed20120608>.
27. Нікіфоров Р.К. Воєнна безпека суспільства та держави в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/648/2004/ed20120608>.
28. Семенченко А.І. Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности государства в военной сфере [Текст] : монографія / А.І. Семенченко. – К. : Основа, 2006. – 296 с.
29. Воєнна безпека держави [Електронний ресурс] : паспорт спеціальності 21.02.01. – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/zndi/s210201.html>.
30. Пожаров А.И. Экономика национальной безопасности [Текст] / А.И. Пожаров, Н.Я. Головацкий, М.К. Смирнов // Экономика. – М. : ВФСУ, 1999. – 270 с.
31. Абдурахманов М.И. Военная безопасность России [Текст] : словарь-справочник. / М.И. Абдурахманов, В.А. Биришполец, В.Л. Манилов ; под ред. В.Л. Манилова. – М. : «Пробел», 2000. – С. 24.
32. Основы экономической безопасности: государство, регион, предприятие, личность [Текст] / под ред. Е.А. Олейникова. – М. : ЗАО «Бизнес-школа» Интел-синтез», 1997. – 288 с.
33. Радецький В.Г. Основы стратегії національної безпеки та оборони держави [Текст] : підручник / В.Г. Радецький [та ін.] ; Національний ун-т оборони України. – К. : НУОУ, 2009. – 596 с.
34. Ольшевський В.Й. Воєнно-економічна безпека: теорія і практика [Текст] / В.Й. Ольшевський // Наука і оборона. – 1999. – № 3. – С. 36-41.
35. Воєнно-економічна безпека держави [Електронний ресурс] : аналітичний доповідь / Центр стратегічних оцінок і прогнозів. – Режим доступу : <http://www.csef.ru/index.php/ru/o-tsentre/sfgsdfg.pdf>.
36. Пожаров А.И. Показатели и критерии военно-экономической безопасности [Текст] / А.И. Пожаров // Военная мысль. – 2000. – № 6. – С. 26.
37. Корсунь В.П. Воєнно-економічна безпека в умовах реформування економіки Росії [Текст] / В.П. Корсунь // Военная мысль. – 1999. – № 1. – С. 11.
38. Олійник О.М. Концептуальні засади воєнно-економічної безпеки України [Текст] / О.М. Олійник // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 1. – С. 30-36.